

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.34 (3154) ●

● ЧАЦВЕР, 10 ВЕРАСНЯ, 2009

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Сустрэчы на трыбуне Астаны
У казахстанскай сталіцы жывуць тыя, хто вызваляў Беларусь, і падрастаюць нашы землякі **Стар. 2**

Аднаўленне святыні
Беларускія архітэктары плануюць рэканструкцыю касцёла святых Сымона і Алены **Стар. 3**

Дыялогі над Бугам
У польскім Беластоку прайшло Свята беларускай культуры **Стар. 4**

ДЗЕНЬ БЕЛАРУСКАГА ПІСЬМЕНСТВА

На Смаргоншчыне, у Агінскіх

Знойдзены словы Уладзіміра Караткевіча да паланеза “Развітанне з Радзімай”

Ніна Шпакоўская

У мінулыя выхадныя ў Смаргоні, што на палове дарогі паміж Мінскам і Вільнюсам, прайшло штогадовае свята — Дзень беларускага пісьменства. Адным з брэндаў святкавання стаў мядзведзь — выхаванак слаўтай Смаргонскай акадэміі. Некаторыя ўдзельнікі свята наведалі літаратурныя мясціны раёна: Кушыяны, дзе жыў паэт-дэмакрат Францішак Багушэвіч, Жодзішкі, дзе ў XVIII стагоддзі ставіліся п’есы ў школьным тэатры, Залессе, дзе нарадзіўся слаўты паланез “Развітанне з Радзімай”. Дарэчы, уладальнік сядзібы быў не толькі грамадскім дзеячам, кампазітарам, музыкантам, але і пісьменнікам, аўтарам лібрэта сваёй адзінай оперы, тэкстаў песень, мемуараў.

Дваццаць гадоў пражыў у Залессі з сям’ёй Міхал Клеафас Агінскі. Ён прыехаў у Маладзечна да свайго дзядзькі Францішка Ксаверыя ў 1802 годзе, калі новы цар Аляксандр I даў яму амністыю за ўдзел у паўстанні пад кіраўніцтвам Тадэвуша Касцюшкі. Калі дзядзька

падарваў яму Залессе, Міхал пабудаваў тут мураваны палац у стылі класіцызму, разбіў новы парк.

Цікаваць да стану гістарычнай сядзібы прывяла мяне яшчэ напярэдадні свята ў Залессе да яго сённяшняга гаспадара — супрацоўніка мясцовага філіяла Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі Сяргея Верамейчыка, таксама пісьменніка, аўтара кніг пра Агінскага.

Сядзіба сустракае гасцей спакоем і дакорлівай цішынёй. “Маёнтак пакуль спіць”, — кажа Сяргей Іванавіч. Час ад часу “прачынаецца” толькі адрастаўраваная ў 1990-я гады каплічка: яна перададзена вернікам, і тры разы на тыдзень сюды прыязджае ксёндз са Смаргоні. Тады ж паводле малюнка Леанарда Ходзькі, зробленага ў 1822 годзе, быў адбудаваны млын, з’явілася так званая Альтанка Амеліі, дачкі Міхала Клеафаса. На месцы дзвюх іншых альтанак, Белай і Кітайскай, пакладзены толькі беляы каменьчыкі, каб адзначыць: калісьці яны тут былі, узгадаць пра іх падчас экскурсій. Дарэчы,

Сяргей Верамейчык паказвае, як выглядала Залессе ў 1822 годзе

жадаючых ақунуцца ў атмасферу “Паўночных Афін”, як празвалі Залессе знаёмыя князя Міхала, нямала. Па словах Сяргея Верамейчыка, турысты прыязджаюць з усёй Беларусі, з Эстоніі, Польшчы, Літвы, нават з Кітая — штогод

больш за дзве з паловай тысячы наведвальнікаў. І гэта не лічачы гасцей, што з’язджаюцца на свята Залесся, якое ўпершыню прайшло ў 1989 годзе, напярэдадні 225-годдзя з дня нараджэння гаспадара маёнтка. → **Стар. 3**

ВЕСТКИ

“Радасць” з Эстоніі

Дэлегацыя з Кохтла-Ярве пабывала ў Салігорску

Афіцыйная дэлегацыя эстонскага горада Кохтла-Ярве на чале са старшынёй гарадскога сходу Арне Бярэндсенам удзельнічала ў святкаванні 85-годдзя Салігорскага раёна. Паездка была арганізавана пры садзейні Генеральнага консульства. Нагадаем, што такія сяброўскія кантакты прадулежаны ў пагадненні аб супрацоўніцтве паміж двума самакіраваннямі.

Госці мелі ўзаемакарысную гутарку з кіраўніцтвам райвыканкама. Беларусы паказалі гасцям з Эстоніі 5-ы руднік прадпрыемства “Беларуськалій”, яны наведалі шэраг будаўнічых і сельскагаспадарчых прадпрыемстваў, знаёміліся таксама з работай устаноў культуры і спартыўных аб’ектаў раёна.

Падчас візіту вызначаны кірункі, на якіх больш актыўна будзе ісці міжрэгіянальнае ўзаемадзеянне ў эканамічнай і культурнай сферах.

Творчы калектыў “Радасць” Дома культуры Кохтла-Ярве, які ўваходзіць у склад эстонскай дэлегацыі, прыняў удзел у святочнай праграме “Слаўлю цябе, Салігорскі наш край!”. Выступалі артысты з Эстоніі і на іншых канцэртных пляцоўках раёна.

Дарэчы. У канцы 1980-х гадоў у Кохтла-Ярве ўтварылася Згуртаванне беларусаў, якое ў 1991 годзе ператварылася ў Беларуска-эстонскае згуртаванне (БЭЗ).

Жалезная логіка лагістыкі

Беларусь мае намер прыцягнуць у транспартную сістэму дадатковыя інвестыцыі

Вольга Бяляўская

Дэкрэт Прэзідэнта нумар 10 “Аб стварэнні дадатковых умоў для інвестыцыйнай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь” даць магчымасць прыцягнуць у транспартную сістэму Беларусі дадатковыя інвестыцыі. Такую думку выказаў міністр транспарту і камунікацый Беларусі Іван Шчэрба.

Міністр адзначыў, што асаблівы імпульс дэкрэт надаць развіццю ў краіне сістэмы транспартна-лагі-

стычных цэнтраў. Інвестыцыйныя праекты па фарміраванні такіх структур будуць праходзіць узгадненне больш хутка, значна скарацяцца і тэрміны іх стварэння. “Да нас часта звяртаюцца інвестары, якія хочучь атрымаць для развіцця бізнесу ў Беларусі пэўныя льготы, — сказаў міністр. — Самі прадаставіць іх кампаніям мы не маглі, таму звярталіся ў вышэйстаячыя дзяржаўныя органы, працэс узгаднення дакументаў зацягваўся. Цяпер усё будзе

вырашацца хутчэй, і наша транспартная сістэма, безумоўна, ад гэтага выйграе”.

Паводле слоў Івана Шчэрбы, цікаваць да ўдзелу ў стварэнні і развіцці

транспартна-лагістычных цэнтраў у Беларусі сёння працягваюць кампаніі Кітая, Бельгіі, Нідэрландаў, Іспаніі, Партугаліі, Італіі, ЗША, Аб’яднаных Арабскіх Эміра-

таў. Паступаюць таксама абслугоўвання і рамонт авіяцыйнай тэхнікі і Цэнтраве ад інвестараў з Турцыі і Ірана. “Наступны год будзе вырашальны для праграмы развіцця транспартна-лагістычных цэнтраў у Беларусі, — дадаў міністр. — Нам трэба будзе дакладна вызначыцца з размяшчэннем такіх структур, каб іх будаўніцтва ўжо рэальна пачалося”.

Асабліваю ўвагу Іван Шчэрба звярнуў на важнасць праектаў па стварэнні ў Нацыянальным аэрапорце Мінск Цэнтра тэхнічнага

абслугоўвання і рамонт авіяцыйнай тэхнікі і Цэнтраве ад інвестараў з Турцыі і Ірана. “Наступны год будзе вырашальны для праграмы развіцця транспартна-лагістычных цэнтраў у Беларусі, — дадаў міністр. — Нам трэба будзе дакладна вызначыцца з размяшчэннем такіх структур, каб іх будаўніцтва ўжо рэальна пачалося”.

УРАЖАННІ

Сустрэчы на трыбуне Астаны

У казахстанскай сталіцы жывуць тыя, хто вызваляў Беларусь, і падрастаюць нашы землякі

Іван Ждановіч

У гэтых нататках з ваеннага парада ў Астане гаворка не пра тэхніку і не пра стройныя рады ваенных. Раскажу пра тое, чаго не ўбачыш з экрану тэлевізараў. А заадно і пазначу “сляды беларускай прысутнасці” ў сучасным Казахстане...

“Вы адкуль? З Беларусі? Дык мой Аліхан, выходзіць, вам зямляк!”

Мне адразу глянуліся гэтыя двое. Да параду яшчэ з гадзіну часу, трыбуны для ганаровых гасцей на сталічнай плошчы “Казак елі” (“Казахскі народ”) паступова запаўняюцца. На вуснах галоўная навіна: сёння, 30 жніўня, ваенны парад з нагоды Дня Канстытуцыі ў Казахстане праводзіцца ўпершыню. І нам, журналістам беларускіх СМІ, аказаны гонар: мы, што называецца, у цэнтры падзеі, нашы тэлевізійшчыкі і ўвогуле недзе ля трыбуны кіраўніцтва краіны. Каб патрапіць на парад у Астану, нам давалося падняцца ў пяць раніцы ды імчаць амаль 300 кіламетраў па новай шасціпалоснай шашы з курортнай зоны Бурбай. Побач з намі ветэраны, аксакалы, іншыя заслужаныя людзі сталіцы: генералы, прафесары... Між іншым, сярод ветэранаў у цюбецях, якіх я здымаў, аказаліся двое і з беларускімі ўзнагародамі. У аднаго на медалі я разгледзеў сілуэт беларускага Кургана славы, у другога — помніка на плошчы Перамогі. Абодва ўдзельнічалі ў вызваленні Беларусі. Многа на свяце і дзяцей. Навокал радаснае ўзбуджэнне, усмешкі, поціскі рук, мноства сцяжкоў — паменшаных копіяў Дзяржаўнага сцяга.

І вось у сонечнай раніцы, крыху зябкаватай з-за стэпавага ветру, гэтыя двое... Мужчына трымае на каленях, прытуляе, саграе хлопчыка. Пара падалася мне добрай ілюстрацыяй казахстанскага інтэрнацыяналізму, пра які мы так шмат даведаліся за тыдзень прэстурна па краіне. Бо старэйшы — ну яўна казах з твару. А светлавокі

гарэза на ягоных каленях... Наш, беларус?..

“Скажы, Аліхан, адкуль твае бабуля і дзядуля?” — спрабую дапытвацца ў малага. Той усміхаецца, хінецца да дзеда. “Ён толькі апа і ата пакуль гаворыць, трэці год толькі...” — тлумачыць старэйшы, Мейрамбай Аралаў. Дзядуля Аліхана цяпер працуе ў масліхаце Астаны — гэта як у нас гарсавет дэпутатаў. “Жонка ў мяне беларуска, з Кобрына. Яна пасля вучобы прыехала па накіраванні працаваць да нас у Казахстан, тут і пазнаёміліся, пажаніліся ў 1981 годзе. У нас два сыны, Руслан і Максім, а Аліхан — сын старэйшага, Руслана. Між іншым, мая нявестка з казахска-татарскімі родавымі каранямі, але і славянскія гены, як бачыце, у Аліхана моцныя...”

Яшчэ Мейрамбай паспеў раскажаць, што “ў Кобрыне у майго Аліхана жывуць прабабуля і прадзядуля: Марыя Еўдакімаўна і Міхаіл Аляксандравіч Макашы”. І гэтам летам Мейрамбай з жонкай былі ў Беларусі, наведвалі радню, і “тыдзень, як вярнуліся ў Казахстан”.

Як бачым, сяброўства Беларусі з Казахстанам замацавана і на генетычным узроўні. Прыемна, што ў новай частцы Астаны ўшанаваны і наш зямляк, этнограф Адольф Янушкевіч — яго імем названа вуліца. Шляхціц Янушкевіч родам з Нясвіжа, быў сасланы ў “кіргізскія стэпы” за ўдзел у паўстанні 1831 года, шмат падарожнічаў там і пакінуў нашчадкам выключна цікавыя матэрыялы пра побыт, культуру тагачасных казахаў. Між іншым, побач з намі на трыбуне аказалася жанчына-казашка, якая ведае пра Янушкевіча. Больш таго: юрыдычны факультэт Еўразійскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Л.М.Гумілёва, у якім прафесар Жанат Арынбекаўна Кулжабаева выкладае міжнароднае права, якраз і размешчаны на вуліцы Янушкевіча, 6! А нам Жанат расказала, што ў хуткім часе справіць наваселле “ў адной з гэтых высотак”, паблізу плошчы “Казак елі”.

“Я ваяваў у Беларусі...”

Наш зямляк, хлопчык Аліхан Аралаў на парадзе з дзядулем Мейрамбаем

Ваенны парад праходзіць на фоне новабудуляў

Прыгожая палавіна святочных трыбун

Тут варта патлумачыць, што сёлетні парад у Астане праходзіць на фоне вялікіх новабудуляў. І гэта падалося мне вельмі сімвалічным. У казахстанскай прэсе я знайшоў цікавыя факты: на пачатак сусветнага фінансаванага крызісу ў Астане ўзводзілася аж 266 жылых комплексаў, было больш за 37 тысяч дольшчыкаў — грамадзян, якія сваімі грашыма рухалі гэтыя праекты. І нядаўна акім сталіцы (старшыня гарвыканкама) Імангалі Тасмагамбетаў, аглядаючы новабудулі, застаўся задаволены ходам работ, якія і цяпер вядуцца ў 128 жылых комплексах. Акім паведаміў, што сёлета будуць здадзены і такія знакавыя аб’екты, як новая кінаканцэртная зала і вялізны гандлёва-забаўляльны цэнтр “Хан-Шатгыр”.

Зрэшты, бурнае будаўніцтва

ў сённяшняй Астане — тэма для асобнай публікацыі. А нам Жанат патлумачыла, што цяпер у Казахстане прынята вялікая Дзяржпраграма па забеспячэнні жыллём. Яна дзейнічае па ўсёй краіне. “Я прайшла конкурс і атрымаю ільготнае жыллё. У нас ёсць ільготы для трох катэгорый: для дзяржслужачых, для маладых сем’яў і для работнікаў бюджэтных арганізацый. Прычым кошт ільготнага жылля ў Астане вельмі нізкі: 450 умоўных адзінак за квадратны метр. Але трэба падаваць дакументы, прайсці конкурс. У каго большы стаж работы — у таго больш шанцаў на льготу, за стаж налічваюцца дадатковыя балы. Я дзяржслужачая, калі падвала дакументы ў 2006 годзе, то па Астане прайшлі па ільготных спісках каля 3000 чалавек. Конкурс праводзіцца на ўзроўні гарадскіх

уладаў, акіматаяў. У сувязі з фінансавым крызісам тэмпы будаўніцтва жылля былі зніжаны. Цяпер аформіць дакументы стала прасцей”.

Помніцца такія сустрэчы на святочных трыбунах. Дарэчы, даведаўшыся, што мы з Беларусі, адзін казах, які ішоў з парада ў кампаніі з прыгожым генералам, папрасіў перадаць прывітанне сябру-беларусу. І на маім дыктафонне засталося: “У мяне ёсць сябар-беларус, яго завуць Шурупак Мікалай Міхайлавіч. Дарагі, перадаю табе прывітанне з Астаны!” А потым Ісханбек патлумачыў, што Мікалай, які быў у Казахстане прадпрымальнікам, пераехаў жыць з Алматы ў Мінск. “Гэта вельмі добры чалавек...” — шчыра гаварыў Ісханбек, і мне падалося, што ягоны моцны голас крыху задрыжэў.

Чырвоныя ружы абярэга

У Мінску адкрылася выстава «Чароўны свет украінскай вышыўкі»

Ніна Шпакоўская

Гэтая прыгажосць з’явілася ў беларускай сталіцы да васемнаццацігадовага гадавіны Дня незалежнасці Украіны. Як адзначалася на адкрыцці выставы, украінская дыяспара налічвае ў Беларусі амаль 240 тысяч чалавек.

Экспазіцыйная зала нагадвае сабой пакой у сялянскай хаце, гаспадары якой беражліва захоўваюць традыцыйныя даўніны. На сцяне

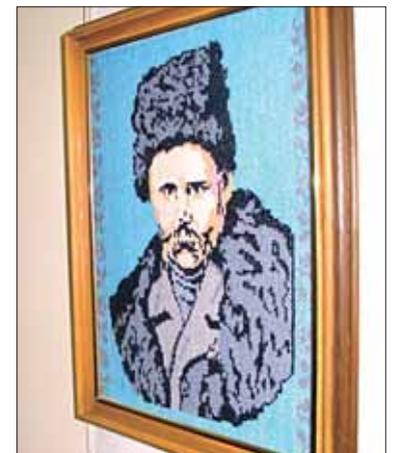
— вышыты крыжыкам партрэт Тараса Шаўчэнка. На покуці — абраз, пакрыты рушніком-абярэгам, на якім квітнеюць больш за сто чырвоных ружаў. Раней, а ў некаторых мясцовасцях Украіны і па сёння, такія рушнікі абносяць вакол вёскі, каб урадзіла збожжа, каб была здаровай свойская жывёла, каб шчасціла ў замужжы дзяўчатам. Дарэчы, раней перад тым, як спраўляць вяселле, украінская нявеста павінна была

вышыць свайму будучаму мужу сорок сарочак. Па гэтай рабоце вызначаліся здольнасці дзяўчыны да рукадзелля і руплівай працы, а таксама і яе прыдатнасць да сямейнага жыцця.

Па словах старшыні Мінскага аб’яднання ўкраінцаў «Запавіт» Ганны Калужнай, у вышыўцы і песні праяўляюцца адметныя грані нацыянальнага характару ўкраінцаў. Вышыўка радавала людзей на працягу кожнага дня,

поўнага клопатаў. Яна ўпрыгожвала адзенне, сурвэткі, абрусы, гардзіны, падушкі... І па сёння народныя ўзоры — гэта асаблівы чароўны свет, шчыры і паэтычны.

Прадстаўленыя на выставе работы адлюстроўваюць каларыт розных рэгіёнаў Украіны: Чарнігаўшчыны, Ровеншчыны, Валыні. У некаторых вышыўках, дарэчы, уважлівае вока можа ўлавіць і беларускія матывы. Яно і не здзіўна: дзяўчаты з краін-суседак маглі ж

Вышываны партрэт Т. Шаўчэнка

і «запазычыць» упадабаныя малюнак, перарабіць, пераасэнсаваць яго і выканаць у сваёй тэхніцы.

Аднаўленне святыні На Смаргоншчыне, у Агінскіх

Беларускія архітэктары плануюць рэканструкцыю касцёла святых Сымона і Алены

Юлія Логвінава

Гэты прыгожы храм у цэнтры Мінска, як вядома, быў пабудаваны ў пачатку дваццатага стагоддзя. Мецэнатам будаўніцтва стаў міравы суддзя, стацкі саветнік і дэпутат Дзярждумы ад Мінска Эдвард Вайніловіч. Астанкі фундатора, дарэчы, некалькі гадоў таму былі перазахаваны ў крыпце гэтага збудавання. А велічны храм грамадскі дзеяч узводзіў у гонар сваіх дзяцей, што памерлі ў маладым узросце. Існуе шэраг легендаў пра стварэнне святыні, і ёсць меркаванне, што малюнак будынка касцёла хворай Алене, дачцэ Вайніловіча, у не прынесла сама Маці Божая...

Магчыма, гэтая містычнасць неяк паўплывала і на далейшы лёс храма. Напачатку ён існаваў як кульгавая месца, але ў 30-я гады яго зачынілі, і тут размясціўся Дзяржаўны польскі тэатр БССР. Служкі Мельпамены засталіся яго парафіянамі і пасля Вялікай Айчыннай вайны — будынак заняла кінастудыя. Сцены касцёла сталі сведкамі працы над многімі шэдэўрамі кінамастаграфіі, накіраванымі «Дзяўчынка шукае бацьку» і «Гадзіннікспыніўся апоўначы». Многія кадры беларускай дакументалістыкі таксама здымаліся тут. Няма і драматычных момантаў на памяці храма: напрыканцы шасцідзсятых яго намагаліся знесці. У сямідзсятых знайшлося новае рашэнне: тут размясціўся Дом кіно. І толькі на

ГЕОРГІ ШАВЕЛЮК

Хутка Чырвоны касцёл узыйдзе на п'едэстал

пачатку 90-х храм вярнулі вернікам. У памяшканні зрабілі рамонт — і пачаліся службы. Цяпер жа, да юбілею касцёла — у наступным годзе яму споўніцца 100 гадоў — і задумана глабальная рэканструкцыя. Унутры храма плануецца адкрыць і ўзнавіць роспісы, вітражы, аднавіць орган. Адметна, што падчас рэканструкцыі касцёл будзе адчынены для веруючых.

Чакаюцца змены і на тэрыторыі каля храма. Галоўнай падзеяй стане ўсталяванне помніка Папе Рымскаму Яну Паўлу II. Прынамсі, месца пад яго ўжо асвечана кардыналам Тарчызія Бяртоні, легатам Святога Прастола Ватыкана, які наведваў Беларусь з афіцыйным візітам мінулым летам.

Плануецца перанесці прыхрамавую скульптуру архангела Міхаіла: яна зойме месца кампазіцыі

«Звон Нагасакі». «Звон», як вядома, гэта дакладная копія звона «Анёл», які ацалеў пасля атамнай бамбардзіроўкі японскага горада. «Звон Нагасакі» быў падараваны каталіцкім саборам Уракамі Мінску ў 2000 годзе. Паводле планаў архітэктараў агароджа, якая цяпер аддзяляе касцёл ад плошчы Незалежнасці, будзе знесена. Новыя прыступкі да храма зрокава ўзвысяць святыню над зямлёй, нібы ўзвядуць яе на п'едэстал.

Праца па ўзнаўленні касцёла, як і само яго ўтрыманне, будзе весціся на сродкі вернікаў. За справу ж возьмуцца такія вядомыя майстры, як архітэктар Леанід Левін і скульптар Іван Міско.

Дарэчы. У крыпце касцёла нядаўна перазахаваны і прах англа-французскага даследчыка беларускай музыкі Гая дэ Пікарды.

(Працяг. Пачатак на стар. 1)

Ідзем сцежкамі Агінскага... Яны, здаецца, яшчэ памятаюць праменады шматлікіх гасцей Міхала Клеафаса, Сяргея Іванавіч распавядае пра асаблівасці ўбранства маёнтка. Рэгулярная французская алея, моду на якія адкрыў Версальскі парк, спалучаецца з англійскім стылем. Прыродныя ўзгоркі мяжуюць са спецыяльна насыпанамі. Яны былі своеасабліва «сценамі» зялёнага палаца. А ролю «мэблі» выконвалі ў ім альтанкі, якія нагадвалі невялікія замкі.

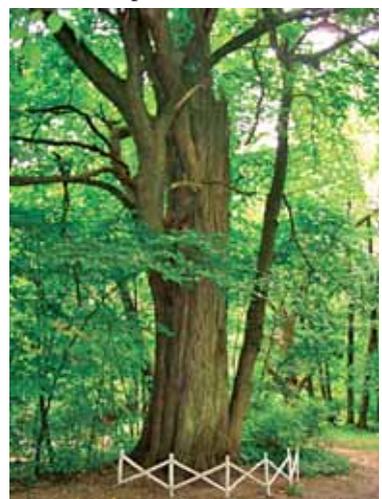
...Экскурсія па сядзібе — як падарожжа ў мінулае. У нейкі момант у руках Сяргея Іванавіча аказваецца флейта — і наваколле напаўняецца сярэбранымі гукамі. Мой спадарожнік прызнаецца, што хацеў бы зрабіць музычным усё вандраванне па парку Агінскага. Спецыяльна для гэтага ён нават паставіў разам са сваімі выхаванцамі з дзіцячай тэатральна-музычнай студыі «Альтанка» спектакль «Вечар у «Паўночных Афінах», ці Сон Антонькі». З гэтым спектаклем юныя акцёры пабывалі ў невялікім турне па Беларусі і праехалі шляхамі Агінскага: польскімі — у Гузава пад Варшавай, дзе ён нарадзіўся, а італьянскімі — у Фларэнцыю, дзе пахаваны.

Музыка Агінскага гучала і на Дні беларускага пісьменства ў Смаргоні. У гарадскім парку была прадстаўлена праграма ансамбля салістаў «Класік-авангард» Белдзяржфілармоніі «Пад гукі даўніх паланэзаў...», у якую таксама ўвайшлі творы Станіслава Манюшкі, Мечыслава Карловіча, які нарадзіўся на Смаргончыне, у Вішневе.

Яшчэ раз прыгадаю, што Міхал

Клеафас быў і пісьменнікам. Свой галоўны твор ён пісаў як заповіт нашчадкам ужо ў Італіі. У 1826 годзе «Мемуары» выйшлі на французскай мове ў Парыжы. Потым яны ўбачылі свет на нямецкай і польскай мовах, не так даўно выдадзены першы том твора на літоўскай мове. У 2010 годзе плануецца выдаць першы том «Мемуараў» і па-беларуску. Пераклад, ініцыяваны Сяргеем Верамейчыкам, зрабіла выкладчыца французскай мовы з Маладзечна Вольга Рамановіч.

Развітваючыся, я перадала Сяргею Іванавічу незвычайны літаратурны падарунак — копіі невядомых раней двух варыянтаў тэксту на музыку паланеза «Развітанне з Радзімай». Напісаў іх у 1960-я гады для Смаргонскага народнага ансамбля імя Агінскага наш сённяшні класік Уладзімір Караткевіч. Мы нават не ведаем, ці прагучалі са сцэны гэтыя словы... А потым вершы згубіліся. Адшукаў іх па просьбе «Голасу Радзімы» ў архіве пісьменніка дацэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Анатоль Верабей.

Дрэва-патрыярх парку ў Залесці

ГОД РОДНАЙ ЗЯМЛІ

Самы найвялікшы скарб

Шырокаму колу чытачоў адкрылася «Зямля карэліцкая і яе славутыя людзі» Святланы Кошур

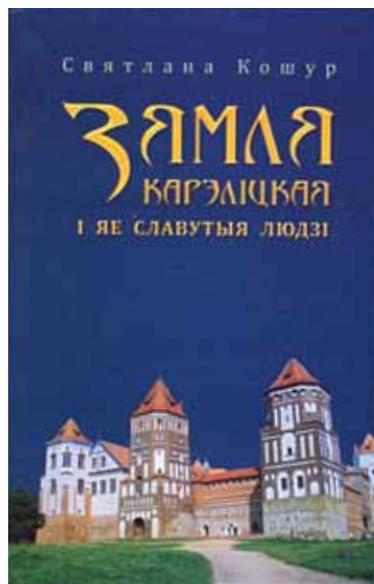
Людміла Мінкевіч

Адны калекцыяніруюць паштоўкі, другія — цацкі, трэція ганяюцца за аўтаграфамі знакамітасцяў. А старшы навуковы супрацоўнік Карэліцкага краязнаўчага музея «Зямля і людзі» Святлана Кошур ужо 20 год збірае інфармацыю пра сваіх славутых суайчыннікаў. Бо няма ж на зямлі нічога больш каштоўнага, чым людзі. Таму чарговая кніга С. Кошур «Зямля карэліцкая і яе славутыя людзі» (Мінск, 2009) стала добрым падарункам як да 70-х угодкаў раёна, так і да ўласнага юбілею аўтара.

Дзіву даецца, наколькі ўрадлівым на таленты можа быць малы куток Беларусі. Малаўнічыя краявіды Карэліччыны натхнілі геніяльнага Адама Міцкевіча, па палетках і ўзгорках ля вёскі Малюшычы хадзіў Ян Чачот, з вёскі Валока паходзіць оперная салістка Антаніна Гаркуша. Дала жыццё карэліцкая зямля пісьменнікам, мастакам,

спевакам, грамадскім дзеячам, вучоным, воінам, спартсменам, вядомым не толькі ў Беларусі, але і далёка за яе межамі. Генерал-палкоўнік Мікалай Нагорны, напрыклад, удзельнічаў ў грамадзянскай вайне ў Іспаніі. Творы Віктара Сташчанюка захоўваюцца ў калекцыях Германіі, ЗША, Польшчы. Атрымаўшы бліскучую адукацыю ў Рымскай акадэміі мастацтваў, спявак Пятро Конюх з поспехам выступаў у Канадзе, Японіі, Аўстраліі, Германіі, Францыі і іншых краінах. Артыст Васіль Жуцэнка іграе ў Марыінскім тэатры (Санкт-Пецярбург). Майстар спорту па веславанні на байдарцы Тамара Шыманская неаднаразова становілася чэмпіёнкай свету. Працягваць можна доўга: больш за трыццаць яркіх постацей — славутых людзей з карэліцкай зямлі — паўстаюць са старонак кнігі.

Святлана Кошур сабрала найбольш значныя, запамінальныя і незвычайныя факты

Вокладка новай кнігі

з жыцця тых, хто нарадзіўся ці жыў на тэрыторыі Карэліччыны. Аказваецца, што вучоны, нацыянальны герой Чылі Ігнат Дамейка ў 46-гадовым узросце ажаніўся з чылійкай, маладзейшай за яго на 30 гадоў, а пасля ў іх сям'і нарадзілася чацвёрта

дзяцей. Фотамастацкі шлях Яна Булгака пачаўся са спробы дапамагчы жонцы Ганне, якая атрымала фотаапарат у падарунак, зрабіць першыя здымкі. Мастак Валянцін Рамановіч атрымаў свой талент, мяркуе аўтар, у спадчыну ад дзедз-іканапісца. А Міхась Саўка, доктар мастацкіх навук, кіраўнік прац бельгійскага Каралеўскага інстытута мастацкай спадчыны, карыстаўся такім вялікім аўтарытэтам, што яго запрасілі даваць урокі малявання каралеве.

У насычанасці артыкулаў шматлікімі дэталямі, рознабачнасці інфармацыі бачыцца доўгая і карпатлівая праца аўтара. Яна выкарыстоўвала матэрыялы з архіваў, Нацыянальнай бібліятэкі, аўтабіяграфіі і лісты герояў, перапіску з іх роднымі (да прыкладу, С. Кошур наладзіла сувязі з дачкой паэта-сатырыка Анатоля Дзеркача з Санкт-Пецярбурга, унучатай пляменніцай Ігната Дамейкі з Чылі). Шмат у кнізе і ўласных

уражанняў аўтара з Карэліцкіх чытанняў, сустрэч і святаў, прысвечаных знакамітым суайчыннікам. Успамінаючы святкаванне ўгодкаў Яна Чачота ў 1991 годзе ў Ротніцы, каля Друскінінкая (цяпер Літва), яна піша: «Немагчыма забыць тых падзеі: шмат людзей ля магілы паэта, усхваляваныя прамовы, шмат кветак... І нібы аплакваючы заўчасную смерць паэта, пайшоў дождж. Але людзі не разыходзіліся. І зноў гучалі вершы паэта».

«Зямля карэліцкая і яе славутыя людзі» — не проста даведнік ці міні-энцыклапедыя, «жывая» кніга. Яе цікава пачытаць, над ёю карысна паразважаць і правесці аналогіі: кожнаму — са сваім родным кутком, урадлівым на добрых, шчырых і таленавітых людзей. Да сказанага варта згадаць, што гэтая краязнаўчая кніга — добры прыклад для іншых раёнаў: яна выдадзена пры падтрымцы Карэліцкага райвыканкама.

ТРАДЫЦЫ

Дыялогі над Бугам

У польскім Беластоку прайшло Свята беларускай культуры

На сцэне — хор «Рэха пушчы» з Гайнаўскага Дома культуры і яго кіраўніца Аліна Нігерэвіч

Іван Яцкавец

Як вядома, арганізатарам шэрагу падобных мерапрыемстваў у Польшчы звычайна выступае Беларускае грамадска-культурнае таварыства. Так было і на гэты раз. На ўрачыстасці з Беларусі прыехалі госці: прадстаўнікі Гродзенскага аблвыканкама, Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур, апарата Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў, фальклорны ансамбль песні «Церніца» Палаца культуры чыгуначнікаў з Мінска. Былі запрошаны і афіцыйныя асобы з консульства Беларусі ў Беластоку і Цэнтра беларускай культуры ў Польшчы.

“У першы дзень візіту наша дэлегацыя і ансамбль “Церніца” ўдзельнічалі ў фэсце “Дыялогі над Бугам”: ён штогод праводзіцца нацыянальнымі меншасцямі Беластоцчыны на беразе Буга, у прыгожым мястэчку Млынар, — дзеліцца ўражаннямі Аляксандр Сасновіч, кіраўнік аддзела апарата Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў. — А потым было яркае відовішча на адкрытай пляцоўцы ў парку Звезынецкі, ля Беластоцкай філармоніі. Нагадаю, Свята беларускай песні мае даўнюю традыцыю, сёлета яно праводзілася ў 25-ы раз і сабрала тысячы ўдзячных гледачоў. І мы прыехалі да сяброў на юбілей з каштоўнымі падарункамі: ад імя

Упаўнаважанага Беларускаму грамадска-культурнаму таварыству былі ўручаны DVD-плэер і дыскі з пазнавальнымі відэазапісамі пра Беларусь, пра нашы народныя абрады, а таксама з канцэртнымі праграмамі беларускіх калектываў”.

Святочны канцэрт атрымаўся на славу. У ім прымалі ўдзел больш за 20 гуртоў і выканаўцаў, належных да беларускай дыяспары Беластоцчыны. Самому ж Аляксандру Львовічу, як я зразумеў, запаміналася сярод іншых выступленне ансамбля “Чыжавяне”: артысты былі ў новых беларускіх нацыянальных строях, гэты падарунак яны атрымалі ад нашай дзяржавы і з яго клопатамі. Тут

варта дадаць, што ў апошнія два гады за кошт рэспубліканскага бюджэта для беларускіх калектываў Падляшша было пашыта 10 камплектаў сцэнічных строяў, у тым ліку для салістаў хору гімназіі з вывучэннем беларускай мовы ў Гайнаўцы і дзіцячага харэаграфічнага ансамбля школы-ліцэя з вывучэннем беларускай мовы ў Бельску Падляскім.

Цудоўна выступілі на свяце, у завяршэнне праграмы, гурт “Церніца”. Гледачы не шкадавалі апладысмантаў артыстам з Мінска. А кіраўніцтва Беларускага грамадска-культурнага таварыства дзякавала нашу дзяржаву за ўвагу да беларусаў Польшчы, за клопат пра захаванне іх адметнай культуры.

З-за акіяна — у Ляхавічы...

Творы юных мастакоў з Мантэвідэо і іншых гарадоў свету пабачаць у Беларусі

Іван Ждановіч

Штуршком для гэтай публікацыі паслужыла інфармацыя з інтэрнэт-сайта пасольства нашай краіны ў Аргенціне. Паведамлялася, што ў лацінаамерыканскім горадзе Мантэвідэо, што ва Усходняй Рэспубліцы Уругвай, нядаўна прайшоў адборачны этап беларускага мастацкага конкурсу. З тэксту вынікала, што вядомы і за акіянам праект ініцыяваны ў горадзе Ляхавічы (Брэсцкая вобласць). Адборачны ж этап Трэцяга Міжнароднага конкурсу юных мастакоў “Зямля і людзі: учора, сёння, заўтра” ва Уругваі арганізавалі Пасольства Беларусі ў Аргенціне і уругвайскі музей “Белы дом”.

У конкурсе, чытаем далей, удзельнічалі уругвайскія дзеці і падлеткі рознага ўзросту, у тым ліку і тыя, што маюць сіндром Дауна. У сваіх творах уругвайцы імкнуліся адлюстраваць адметнасці нацыянальнага жыцця ў сваёй краіне, яе геаграфічныя асаблівасці. Мастацкая камісія адабрала 12 найбольш цікавых работ, розных па стылі і тэхніцы выканання. Іх перашлюць у Ляхавічы для ўдзелу ў агульнай тэматычнай выставе, фінальны ж конкурс пройдзе ў са-

Дзеці глядзяць у будучыню з аптымізмам

мым канцы гэтага года.

“Варта ўдакладніць: ініцыятар конкурсу — дзіцяча-юнацкая студыя выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва “Апалон”, якая больш за 20 гадоў працуе пры Ляхавіцкім ДOME культуры, — расказала Ніна Прыхач, начальнік аддзела культуры Ляхавіцкага райвыканкама. — Шмат сілаў аддаў гэтай справе кіраўнік студыі Віктар Чарнавокі, якога, на жаль, нядаўна не стала. На першы конкурс даслалі творы ў Ляхавічы ўдзельнікі з 18 краін, на другі — ужо з 24. Цікава і праекта велізарная,

аўтарытэтная камісія летась разгледзела звыш 3200 работ. Самаму малодшаму ўдзельніку, дарэчы, было толькі два з паловай гады, а найстарэйшаму — 23, ацэнку праводзілі ў шасці ўзроставых катэгорыях”.

У райцэнтр прыходзяць пашылкі з Кітая, Егіпта, Македоніі, Румыніі, Чэхіі... Сёлета, напэўна, будзе і Уругвай, а нядаўна праз Міністэрства замежных спраў на трэці конкурс паступілі пакеты з Кыргызстана і Кубы. Дарэчы, конкурс атрымаў шырокі розгалас у свеце і таму, што яго ўмовы былі

дасланы ў больш чым сто дыпламатычных прадстаўніцтваў Беларусі ў розных краінах.

Як у вачах адлюстроўваецца душа, так і ў малюнках дзяцей адбываюцца непаўторныя рысы розных народаў, культур, менталітэтаў. Гэта, кажучы арганізатары, конкурс чысціні пачуццяў і аптымістычнага погляду на свет. Юныя мастакі малююць усмешкі блізкіх ім людзей, свае гульні, сонца ў небе, траву, мора, лес... На лістах няма “ваеннай тэматыкі” і колераў трывогі, свет дзяцінства прамініцца радасцю. Яна ёсць нават у апошняй акварэлі таго хлопчыка, які паступова страчваў зрок, а ў прыпісцы бацькоў значылася, што ён ужо зусім не бачыць. Арганізатары конкурсу выслалі яму заахвочвальны прыз — мяккую цацку.

Цяпер у Ляхавічах сабрана ўнікальная калекцыя дзіцячых твораў з усяго свету. Як распарадзіцца багаццем? Ужо цяпер арганізуюцца выставы і ў гэтым горадзе, і ў Баранавічах. Ёсць ідэі па наладжванні перасоўнай выставы па краіне, па стварэнні вялікай інтэрнэт-галерэі. Арганізатары гатовы да шырокага супрацоўніцтва і з нашымі суайчыннікамі ў розных краінах.

Урокі гісторыі

Ніна Шпакоўская

70 гадоў таму, 1 верасня, пачалася Другая сусветная вайна. Каб яшчэ раз успомніць, як тое было і якія наступствы мела, у Мінску сабраліся гісторыкі і духоўныя асобы з Беларусі, Польшчы, Германіі

Прадстаўнікі трох народаў, аб’яднаных адной трагедыяй, узялі ўдзел у канферэнцыі «Акупацыя Польшчы ў 1939 г.: Шляхі прымірэння». Докладчыкі і госці нездарма звярнуліся да гісторыі. Яна, як вядома, перасцярога на будучыню.

Падчас канферэнцыі былі закрануты розныя пытанні, пачынаючы з пакта Молатава-Рыбентропа і ўз’яднання Беларусі 17 верасня і заканчваючы станам сучасных адносінаў паміж Германіяй, Беларуссю і Польшчай. Шмат увагі было звернута не толькі на ключавыя падзеі, якія кіравалі ходам вайны, але і на лёсы простых людзей.

Менавіта іх намаганнямі Беларусь была вызвалена з-пад акупацыі. Прафесар Манфрэд Цабель узгадаў, як прыклад мужнасці, імя Любові Абрамовіч. Яна нарадзілася ў Слоніме, які на той час быў польскім

Выступае прафесар Манфрэд Цабель

мястэчкам, а потым увайшоў у склад Беларусі. Жанчына перажыла сапраўдную трагедыю, страціла сям’ю і пайшла ў партызанскі атрад. Цяпер ёй 92 гады, і яна жыве ў Злучаных Штатах. Але многія, на чыю долю таксама выпалі тыя жорсткія выпрабаванні, на жаль, не дачакаліся мірнага жыцця.

Да прыкладу, вайна знішчыла на Беларусі каля 800 тысяч яўрэяў. Але сёння, па словах старшыні Саюза беларускіх яўрэйскіх грамадскіх аб’яднанняў і абшчын Леаніда Левіна, яўрэі і немцы знайшлі ў сабе моц, каб паглядзець адно аднаму ў вочы і працягнуць адно аднаму руку, каб ісці наперад. Зразумела, што гэта было нялёгка для людзей, якія перажылі жахі акупацыі, але ў сэрцах яны знайшлі шляхі для прымірэння. І знакава, што гэтыя шляхі ідуць менавіта ад простых людзей, як тое адзначыў у сваім выступленні прафесар Конрад Райзер. На яго думку, прымірэнне не можа быць запланаваным стратэгічным праектам. Гэта працэс часта пачынаецца непрыкметна, і важна не прапусціць у ім ключавы момант.